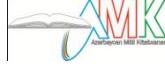

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

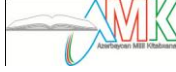
Azərbaycan
Milli Kitabxanası

NARKOMANIYA, NARKOBİZNES VƏ ONA QARŞI MÜBARİZƏDƏ KİTABXANALARIN ROLU

Bakı 2012

Azərbaycan Respublikası
Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi

Azərbaycan
Milli Kitabxanası

Narkomaniya, narkobiznes və ona qarşı mübarizədə kitabxanaların rolu

Respublikanın kütləvi və ixtisaslaşdırılmış kitabxanaları, Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sistemləri üçün metodik vəsait

Bakı 2012

Tərtibçi:

M.Talıbova

**İxtisas redaktoru və
buraxılışa məsul:**

K.Tahirov,
fəlsəfə doktoru,
Əməkdar mədəniyyət işçisi

Redaktor:

A.Abdullayeva

Narkomaniya, narkobiznes və ona qarşı mübarizədə kitabxanaların rolu: metodik tövsiyələr /tərt. ed. M.Talıbova; ixtis. red. və bur. məs. K.Tahirov; red. A.Abdullayeva; M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanası.- Bakı, 2012.- 40 s.

© M.F.Axundov adına Milli Kitabxana, 2012

GİRİŞ

Müasir dünyada cəmiyyəti narahat edən problemlər içərisində ən mürəkkəbi, faciəvi nəticələrə gətirib çıxaranı narkomaniya və narkobiznesdir. Narkomaniya və narkobiznes təkcə insanların sağlamlığına, mənəviyyatına deyil, həm də dünya iqtisadiyyatına ciddi zərbə vurur. O, dünyada münaqişə və müharibə ocaqlarının, işğal və nəzarətsiz zonaların, nüvə bazalarının, terrorçu mərkəzlərin, mütəşəkkil cinayətkar qrupların yaranması, silah alverinin güclənməsi sahəsində mühüm amil rolunu oynayır. Mütəxəssislərin hesablamalarına görə, narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsiindən hər il yüz milyardlarla dollar gəlir əldə edilir. BMT-nin Narkotiklər və Cinayətkarlıq üzrə İdarəsinin hesablamalarına əsasən dünyada narkotiklərin ticarəti, neft və silah alverindən sonra üçüncü ən çox gəlir gətirən sahə hesab olunur.

Dünyada milyonlarla, ölkəmizdə minlərlə insan bu bələdan əziyyət çəkir. Təbii ki, belə inkişaf sürəti yaxın gələcəkdə ictimai faciəyə gətirib çıxara bilər. Ən acınacaqlısı da budur ki, gənclər və yeniyetmələr arasında narkotiklərə aludəçilik halları yüksələn xətlə artmağa doğru gedir.

Narkotizmlə mübarizə uzunmüddətli, çoxşaxəli, geniş maliyyə vəsaiti tələb edən dinamik bir prosesdir. Problemin ictimai təhlükəliliyi isə ondan ibarətdir ki, bu cinayət həmişə gizli şəraitdə baş verir, nəzarətdən kənar qalır və durmadan artır.

SSRİ dövründə yaşadığımız 70 il ərzində ölkəmiz narkomaniya problemi ilə məşğul olmaq, ona qarşı mübarizə aparmaq əvəzinə daha çox bu problemi gizlətməyə, narkotizmin cəmiyyətdə mövcudluğunu inkar etməyə çalışmış və nəticə etibarlı ilə, asılılıq kimi müalicəsi çox çətin başa gələn dəhşətli xəstəliyin yayılmasına səbəb olmuşdur. Narkotiklərlə bağlı cinayətlər haqqında rəsmi statistik məlumatlar ictimaiyyət və kütləvi informasiya vasitələrindən qapalı saxlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası müstəqillik əldə etdikdən sonra bir sıra problemlər kimi narkotizm probleminə qarşı mübarizə tədbirləri görülməsinin vacibliyi ön plana çıxmış, bir sözlə, problemə münasibətdə yeni mərhələ başlanmışdı. Şərti olaraq “yeni” adlandırdığımız bu mərhələnin ən uğurlu cəhəti ondan ibarətdir ki, narkotizmə qarşı mübarizədə dövlət orqanları ilə yanaşı ictimai təşkilatların fəaliyyəti üçün də lazımı şərait yaradılmışdı.

Azərbaycan Respublikasında narkotizmlə və narkobizneslə mübarizənin əsası, tarixdə ilk dəfə olaraq, ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə qəbul edilmiş “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi ilə mübarizə haqqında” 18 iyun 1999-cu il tarixli Qanunu ilə qoyulmuşdur.

Bəşəriyyətin bu dəhşətli bəlasına qarşı ayrı-ayrı dövlət strukturları, qeyri-hökumət təşkilatları, kütləvi informasiya vasitələri (KİV), hüquq-mühafizə orqanları, təhsil və səhiyyə sistemi birgə mübarizə aparmaqla onun qismən də olsa yayılmasının və kütləvi hal almasının qarşısını ala bilər.

Tərtib edilən vəsaitdə respublikada narkomaniya və narkobiznesin yayılmasına səbəb olan amillər, dövlət səviyyəsində narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə həyata keçirilən tədbirlər, qəbul edilmiş dövlət sənədləri işıqlandırılmış, bu problemə qarşı mübarizədə kitabxanaların qarşısında duran vəzifələrdən, təbliğat vasitələrindən bəhs edilmişdir. İnanırıq ki, bu göstərici kitabxana işçilərinə narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə yaxından köməklik edəcəkdir. Nəşrlə bağlı təklif və iradlarını Milli Kitabxanaya göndərən mütəxəssislərə əvvəlcədən minnətdarlığımızı bildiririk.

Ünvan: AZ-1000 Bakı şəh., Xaqani küç. 29

E-mail: contact@anl.az

Narkomaniya haqqında ümumi anlayış

“*Narkomaniya*” yunan sözü olub, *narko* - bihuşluq, *maniya* - isə asılılıq deməkdir. Narkomaniya cəmiyyətin meydana gəldiyi, onun ayrı-ayrı siniflərə, sosial təbəqə və qruplara bölündüyü qədim zamanlardan yaranmışdır. Hələ qədim dövrlərdə tiryəkdən bəzi xəstəliklərin müalicəsində istifadə olunmuşdur. Qədim misirlilər tiryəkdən həvəsləndirici, eləcə də sakitləşdirici vasitələrin hazırlanmasında istifadə etmişlər. Tiryəkdən ilk dərman XVI əsrdə alınmış və onu icad edən isveçrəli həkim Paraselsin şərəfinə adlandırılmışdır. Sonralar isə bunun zərərli maddə kimi orqanizmə əks təsirini, ölümə səbəb olduğunu müəyyənləşdirmişlər.

Avropa və Asiya qitələrində məskunlaşmış xalqların mifologiyasında yağlı xaşxaş insanların ağrı və əzablarının qənimi kimi qavranılmış, xaşxaş qozasından alınan şirə (tiryək) isə həmişə tibbi məqsədlər üçün istifadə edilmişdir. Tiryəkli preparatlar orta əsrlərdə təbabətdə geniş yayılmış, ondan hazırlanan dərmanlardan ruhi xəstələri sakitləşdirmək, əzabları azaltmaq, spazm və sarsıntıları, pozulmuş əsəb-sinir sistemini bərpa etmək kimi müalicə işlərində istifadə olunmuşdur. Artıq, getdikcə narkotik maddələrin hazırlanmasında, əkilib-becərilməsində xeyli təcrübə qazanmış insanlar müasir texnologiyalardan istifadə etməklə yeni uyuşdurucu maddələr istehsal edirdilər. XIX əsrin ortalarında narkomaniya tarixinin yeni bir dəhşətli mərhələsi narkotik maddələrin müasir üsulla - venadaxilinə yeridilməsi ilə başlanmışdır. Beləliklə, leksikona “narkotik”, “narkotik vasitələr” terminləri daxil olmuşdur.

Narkotik - mərkəzi sinir sisteminə spesifik təsir göstərən və tez bir zamanda asılılıq yaradan maddədir. O toksik maddə olduğundan insanın bütün orqanizminə, ürək-damar sistemindən tutmuş, sinir sisteminə qədər mənfi təsir göstərərək, onun xarakterini dəyişir, xəstə özünü idarə edə bilmir. Orqanizm zəifləyir, bədən arıqlayır, insanın fiziki gücü tükənir. Bu da son nəticədə aqressivliyə, cinayətkarlığa və ölüm hallarına gətirib çıxarır. Uzun illərin

araşdırmaları göstərir ki, narkomanlıq insanı həqiqətən də fiziki və ruhi cəhətdən şikəst edir, onun ömrünü qısaldır. Erkən yaşından narkotik qəbul etməyə başlayan insanın orta ömrü 35-40 il olur. Narkoman narkotik maddələr qəbul edərkən, ən azı 10-15 nəfəri də narkomanlığa cəlb edə bilər.

BMT-nin 1987-ci il Konvensiyasına daxil olan ölkələrin “Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə haqqında” Bəyannaməsinə əsasən 26 iyun “Narkomaniya və narkotiklərin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı Ümumdünya mübarizə günü” kimi qeyd olunur. Ayrı-ayrı dövlətlər ildən-ilə narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə səmərəli mübarizə üsullarını və narkomanlığın müalicə metodlarını təkmilləşdirmək və bu sahədə yeni mübarizə üsullarını kəşf etmək istiqamətində səylərini artırır. Fərdi şəkildə və ya beynəlxalq əməkdaşlıq çərçivəsində bu problemə qarşı birgə mübarizə aparılmasına baxmayaraq, dünya üzrə narkomaniyaya düşər olanların sayı ildən-ilə artmaqdadır. Müxtəlif adamlar tərəfindən eyni iynədən venadaxili narkotik maddə qəbul etməyə görə 90 faiz narkoman QİÇS xəstəliyinə yoluxmuşdur. Beynəlxalq Səhiyyə Təşkilatının məlumatına görə 2011-ci ildə Yer kürəsində 210 milyon narkoman qeydə alınmışdır. Bu da 7 milyardlıq Yer kürəsi əhalisinin 3 faizi deməkdir. Onun 47 milyonu Latın Amerikasının ölkələrinin payına düşür. Meksikada narkomanların sayı 1,2 milyona çatmışdır. Narkomaniya 12-17 yaş qrupu arasında daha geniş yayılmışdır. Marixuana kimi nisbətən yüngül narkotik maddələrdən istifadə edən şəxslər isə daha çoxluq təşkil edir və onların sayı 165 milyon nəfərdən artıqdır. Narkotik istehsalına görə Əfqanıstan dünya ölkələri arasında bu gün də “liderliyi” qoruyub saxlayır. Statistika əsasən Avropa Birliyi ölkələrində narkomanların sayı 742 minə yaxındır. MDB və Asiya ölkələri də Qərbdən geri qalmır. Burada təxminən 26 milyon adam narkotik vasitələrdən istifadə edir.

Avropa və Asiya qitələrinin qovuşduğu ərazidə yerləşən Azərbaycan öz təbiəti, təbii sərvətləri etibarlı ilə olduqca zəngin ölkədir. Ərazisinin çox geniş olmamasına baxmayaraq, Yer planetində mövcud olan 11 iqlim qurşağından 9-u ölkə ərazisindən keçir. Ona görə də bir gün ərzində respublikanın bir tərəfindən digər tərəfinə getməklə ölkə ərazisində səhra, yarımsəhra, mülayim, subtropik, kontinental və digər iqlim şəraitinə rast gəlmək olar. Məhz göstərilən iqlim şəraitləri ölkənin bütün bölgələrində narkotik tərkibli bitkilərin həm əkilib becərilməsinə, həm də belə bitkilərin yabanı halda bitməsinə şərait yaratmışdır. Məsələn, xaş-xaşın Qafqazda yayılmış 24 növündən 20-si Azərbaycanda bitir. Həmin 20 növdən 19-u həm də yabanı halda yetişir.

Azərbaycanın geosiyasi mövqeyi narkotiklərin qeyri-qanuni olaraq Avropaya daşınması üçün də əlverişlidir. Azərbaycan Respublikası müstəqillik əldə etdikdən və digər ölkələrlə iqtisadi əməkdaşlığı genişləndirdikdən sonra, kriminal strukturlar üçün narkotik vasitələrin yayılması, çirkli pulların təmizə çıxarılması üçün əlverişli şərait yaradılmışdı. Beynəlxalq narkosindikatlar Azərbaycanın əlverişli vəziyyətindən istifadə edərək onu narkotik vasitələrin Müstəqil Dövlətlər Birliyi ölkələrinə və Avropaya aparılmasında tranzit əraziyə çevirməyə cəhd etmişdilər. Həmçinin, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi bütün sahələrdə olduğu kimi, narkotiklərin ölkə ərazisində qanunsuz dövriyyəsinə də öz mənfi təsirini göstərmişdir. Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən Azərbaycan Respublikasının 20 faiz ərazisinin işğalı, Azərbaycanın İranla olan dövlət sərhəddinin 132 kilometrinə Ermənistan silahlı qüvvələri tərəfindən nəzarət edilməsi nəticəsində həmin sahədən Avropa və Qara dəniz hövzəsi ölkələrinə, həmçinin, digər dövlətlərə narkotik maddələrin güclü axını həyata keçirilir. Dağlıq Qarabağ ərazisi narkotik tranziti, narkotiklərin becərilməsi, satılması, transmilli cinayət üçün nəzarətsiz zona kimi istifadə olunur. Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş Azərbaycan ərazisinin narkoibazlar üçün cəlbədicisi olması ölkə-

mizdə bu istiqamətdə ciddi mübarizə aparılmasını tələb edir ki, bu da hər bir şəxsin öz sahəsində narkomaniya və narkobiznesə qarşı vicdanla mübarizə aparması nəticəsində mümkündür.

Narkomaniya bəlası təkcə paytaxtımızla məhdudlaşmır. Ən ucqar əyalətlərimizdə belə bu bəlanın əlamətləri artmaqdadır. Statistik məlumatlara görə son illərdə respublikanın Cənub zonasında narkomanların sayı çoxalmağa başlamışdır. Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin 2011-ci ilin iyul ayında verdiyi statistikaya əsasən Azərbaycanda təqribən 24 mindən çox narkoman qeydiyyatda alınmış, onların təqribən 6 min nəfəri gənc, 70 faizi isə dispanser uçotundadır. Bu statistika, əsasən iki mənbədən əldə edilib - hüquq-mühafizə orqanlarında cinayət əməlinə görə və Səhiyyə Nazirliyində müalicə üçün qeydiyyatda düşən narkotik istifadəçilərinin sayını ümumiləşdirməklə. Ancaq, ekspertlərin fikrincə, bu rəqəm gerçəkliyi əks etdirmir. Çünki, narkomanların heç də hamısı qeydiyyatda düşmür. Əlbəttə, bir sıra başqa dövlətlərlə müqayisədə respublikamızda narkotizm o qədər də dəhşətli şəkil almamışdır. Lakin yaddan çıxartmamalıyıq ki, narkomanlıq yoluxucu xəstəlikdir, üstəlik də QİÇS-ə aparan bir yol kimi, gizli şəkildə, sürətlə yayılmaq xüsusiyyətlərinə malikdir.

Son illər respublikamızda narkotik vasitələrə və bihuşedici maddələrə qarşı mübarizə xeyli güclənmiş, bu sahəyə cavabdeh olan dövlət orqanları ilə yanaşı, QHT-lər, ictimai təşkilatlar da fəallığı xeyli artırmışdılar. Bununla yanaşı, Azərbaycanda narkomaniyaya qarşı mübarizə üzrə maarifləndirmə işlərinin səviyyəsi də artırılmalıdır. Narkotiklərdən istifadənin təhlükəli nəticələri üzrə maarifləndirmə lazımi səviyyədə aparılmadığından, ölkədə narkomaniya “cavanlaşır”. Bu istiqamətdə maarifləndirmə nəinki Bakıda, həm də ölkənin regionlarında aparılmalıdır.

Azərbaycan Respublikasının narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə həyata keçirdiyi tədbirlər

Ümummilli lider H.Əliyev cənabları, hələ 2000-ci il iyul ayının 5-də BMT Baş Katibinin müavini Pino Arlakki ilə görüşündə demişdir: “Narkotiklərlə mübarizə sahəsində biz bir çox tədbirlər görmüşük... Azərbaycan, coğrafi vəziyyətinə və mövqeyinə görə narkotiklərin Əfqanıstandan, Mərkəzi Asiyadan Qərbə, həm də İrandan Şimala, Qərbə daşdığı yolun üzərində yerləşir. Biz bunu bilirik, nəzərə alırıq, lazımı tədbirlər görürük... Ancaq biz arxayınlaşmırıq, həmin kanalların qarşısını almaq üçün daim lazımı tədbirlər görürük və görəcəyik. Biz nəinki narkotiklərin daşınması üçün tranzit ölkə kimi bununla mübarizə aparırıq, eyni zamanda istəyirik ki, ölkəmizin vətəndaşları arasında narkotik vasitələrdən istifadə yayılsın...”

Narkotizmlə və narkobizneslə mübarizə terrorizmlə mübarizənin tərkib hissəsidir. Buna görə də indi dünyada, o cümlədən Azərbaycan Respublikasında narkotizmlə və narkobizneslə mübarizə işinə və onun qarşısının alınması problemlərinə yeni münasibət yaranmış və formalaşmışdır.

Ölkəmizdə narkotizmlə və narkobizneslə mübarizə onun ərazi bütövlüyünün, suverenliyinin bərpası, qorunub saxlanması və mühafizəsi, beynəlxalq terrorizmlə, transmilli mütəşəkkil cinayətkarlıqla mübarizənin həyata keçirilməsi zərurətindən irəli gəlir. Bu sahədə ölkədə lazım olan normativ-hüquqi baza, müvafiq təşkilati strukturlar yaradılmış və milli proqramlar hazırlanıb həyata keçirilmişdir.

Bu gün bütün dünyada narkotizmin yayılmasının qarşısının alınmasında dünya dövlətləri BMT-nin qəbul etdiyi üç əsas Konvensiyanın (1961, 1971 və 1988-ci illər) ətrafında sıx birlə-

şərak vahid mübarizə metodları hazırlamaqla bu dəhşətli bələnin qarşısının alınmasında birgə səy nümayiş etdirirlər.

Müstəqil Azərbaycan Respublikası artıq iyirmi ildən çoxdur ki, beynəlxalq ictimaiyyət və aparıcı dünya dövlətləri ilə birgə bu problemin həlli yolunda ardıcıl və məqsədyönlü addımlar atır. Bu illər ərzində Azərbaycanda narkomanıyanın qarşısının alınması sahəsində müxtəlif istiqamətli işlər həyata keçirilmişdir. Bunların bəzi mühüm məqamlarını göstərmək yerinə düşərdi.

1992-ci ildə Azərbaycan Respublikası BMT-yə tam hüquqlu üzv olduqdan sonra “Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə haqqında” BMT-nin 1988-ci il konvensiyasına qoşulmuşdur.

Ümummilli lider Heydər Əliyev narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizəni ümumdövlət vəzifəsi hesab edərək, 1996-cı il avqustun 26-da “Narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə tədbirləri haqqında” müvafiq fərman imzalamış və problemin həlli üçün keçirilən tədbirlər keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. Bu fərman əsasında ölkəmizdə 2000-ci ilədək narkomanlığın yayılmasına, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə üzrə Ümummilli Proqram hazırlanmış, Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyası yaradılmışdır.

1997-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev BMT-nin Yaxın və Orta Şərqdə Narkotiklərin Qanunsuz Dövriyyəsinə Nəzarət üzrə Yardımcı Komissiyasının 32-ci sessiyasında çıxış edərək Azərbaycan Respublikasının bu problemin həllində ardıcıl addımlar atacağını və dünya ictimaiyyəti ilə bu məsələdə bir yerdə olacağını bir daha bəyan etmişdir.

1998-ci ildə Azərbaycan Respublikası BMT-nin “Narkotik vasitələr haqqında” 1961-ci il və “Psixotrop maddələr haqqında” 1971-ci il Konvensiyalarına qoşulmuşdur.

1999-cu il iyun ayının 18-də “Narkotik vasitələr, psixotrop maddələr və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi ilə mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu Milli Məclisdə qəbul olunaraq ölkə başçısı tərəfindən imzalanmışdır. Bu qanunun başlıca əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda narkotik tərkibli bitkilərin kultivasiyası, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin istehsalı, dərman preparatlarının və xammalın hazırlanması qanunla qadağan edilmişdir.

Ulu öndərin 15 iyul 2000-ci il tarixli fərmanı ilə “2000-2006-cı ilədək narkomanlığın yayılmasına, narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı mübarizə üzrə” Milli Proqram qəbul edilmişdir. Bu proqramın tələblərindən irəli gələn məsələlərin həlli, eləcə də aidiyyətli dövlət orqanları arasında qarşılıqlı əlaqələrin təşkil edilməsi və nəzarət mexanizminin həyata keçirilməsi məqsədilə xüsusi Dövlət Komissiyası yaradılmışdır.

2000-ci ildə Azərbaycan Respublikası Avropa Şurasına tam-hüquqlu üzv olduqdan sonra Avropa və dünya birliyinə inteqrasiya zəminində Avropa İttifaqı və BMT-nin İnkişaf Proqramı ilə birgə “Cənubi Qafqazda Narkotiklərə Nəzarət” (SCAD) Regional Yardım Proqramı fəaliyyətə başlamışdır.

2001-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi tərəfindən “Narkoloji xidmət və nəzarət haqqında” Qanun qəbul olunmuşdur.

2005-ci ildə görülən işlərin məntiqi davamı kimi beynəlxalq qurumların tövsiyələrinə, qoşulduğumuz Konvensiyaların müddəalarına uyğun olaraq “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının dövriyyəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu Milli Məclisdə qəbul olunmuş və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham

Əliyev cənabları tərəfindən imzalanmışdır. Prezident İlham Əliyevin 28 iyun 2005-ci il tarixli Fərmanı ilə təsdiq olunmuş “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının dövriyyəsi haqqında” Qanun narkotiklərlə mübarizə istiqamətində müvafiq dövlət və ictimai qurumlar qarşısında konkret vəzifələr qoymuş və bu istiqamətdə fəaliyyətin hüquqi bazasını təşkil etmişdir. Qanunun başlıca əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, Azərbaycanda narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin alınması, saxlanması, satılması, əldə edilməsi, paylaşdırılması, buraxılması, daşınması, göndərilməsi, istifadə edilməsi, onların dövriyyəsinə dair sənədlərin tərtib edilməsi, narkotik tərkibli bitkilərin kultivasiyası, narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin istehsalı, dərman preparatlarının və xammalın hazırlanması qanunla qadağan edilmişdir. Qanunun 9-cu maddəsində narkotik vasitələrin və ya psixotrop maddələrin dövriyyəsinə dair Milli İnformasiya Mərkəzinin yaradılmasından, informasiya orqanlarının qarşısında qoyulan vəzifələrdən bəhs edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası ərazisində narkomaniya və narkobizneslə bağlı mübarizə sahəsində hüquqi məsələləri tənzimləyən qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi, dəyişən şəraitə və tələblərə uyğunlaşdırılması hökumətin və dövlətin əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biridir. Qəbul olunan qanunun və normativ aktların məqsədi narkotiklərin dövriyyəsi ilə bağlı sosial, iqtisadi, hüquqi münasibətlərdə baş verən dəyişiklikləri özündə əks etdirməkdir. Bununla yanaşı, ölkədə hüquq-mühafizə orqanları səviyyəsində də narkotiklərin qeyri-qanuni dövriyyəsinə qarşı lazımi mübarizə aparılır.

Azərbaycan hökuməti daima ölkə ərazisində narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə uğurlar əldə etmək üçün bütün cavabdeh strukturların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsinin başlıca meyar olduğunu qeyd edir. Ölkə başçısının 28 iyun 2007-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Narkotik vasitə-

lərin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqram”ın (2007-2012-ci illər) yerinə yetirilməsi istiqamətində Dövlət Komissiyasının işçi qrupunun müvafiq nazirlik, komitə və təşkilatlarla birgə gördüyü işlər çox əhəmiyyətlidir. Bunun üçün Təhsil, Gənclər və İdman nazirlikləri, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, Daxili İşlər və Milli Təhlükəsizlik nazirlikləri, Dövlət Gömrük Komitəsi və Dövlət Sərhəd Xidməti, Milli Elmlər Akademiyası, Ekologiya və Təbii Sərvətlər, Kənd Təsərrüfatı nazirlikləri və digər qurumlar birgə fəalliyət göstərməli, müalicə və reabilitasiya sahəsində profilaktik tədbirlərin səmərəsini artırmalıdırlar. Yalnız bu təqdirdə narkomaniya və narkobizneslə məşğul olan ayrı-ayrı şəxslərin, dəstələrin vaxtında ifşa olunmasında, onlara qarşı lazımi profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsində müvəffəqiyyət əldə etmək mümkündür.

Narkotizmlə və narkobizneslə mübarizədə regional və beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsi, qarşılıqlı təcrübə mübadiləsi və elmi-texniki əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi səmərəli addımlardan biri hesab olunur. Belə əlaqələrin və əməkdaşlığın qloballaşması ilk növbədə müvafiq ölkənin özünün, bilavasitə, milli təhlükəsizliyinin təmin edilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. Ona görə də milli təhlükəsizliyin təmin olunmasında narkomanlığın, eləcə də narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz dövriyyəsinin qarşısının alınması və belə təzahürlərin aradan qaldırılması sahəsində həyata keçirilən tədbirlər əsas yerlərdən birini tutur.

Bakıda 2011-ci il 17 oktyabr tarixində “Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə” mövzusunda keçirilmiş ikigünlük beynəlxalq konfrans, bu baxımdan, çox böyük əhəmiyyət kəsb etmişdir. Dünya Gömrük Təşkilatının (DGT) və Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsinin birgə təşkilatçılığı, BMT-nin dəstəyi ilə keçirilən konfransda 42

ölkənin müvafiq qurumlarının, 7 beynəlxalq təşkilatın 87-dən çox nümayəndəsi iştirak etmişdi. Tədbirdə müstəqilliyimizin bərpasından ötən 20 il ərzində Azərbaycanda narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizənin həmişə diqqət mərkəzində olması, narkotiklərlə mübarizə sahəsində təkmilləşdirilmiş normativ hüquqi bazanın mövcudluğu, ölkəmizin BMT-nin narkotik vasitələr və psixotrop maddələrlə əlaqədar baza konvensiyalarına qoşulması, bu sahədə məsələləri tənzimləyən çoxsaylı milli qanunvericilik aktlarının qəbul olunması qeyd edilmiş və yüksək qiymətləndirilmişdir.

Narkomanıyanın bəşəri problem olması ilə əlaqədar Respublikamızın bütün rayon və bölgələrində icra hakimiyyətlərinin “Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının məhv edilməsi üzrə” rayon komissiyalarının 2011-ci il ərzində gördüyü işlər barədə hesabat xarakterli iclasları da keçirilmişdir.

Narkotikləri istər qəbul etmək, istər gətirmək, istərsə də satmaq cinayət tərkibli əməldir. Əgər hər hansı bir cinayət tərkibli əməldə ilbəlil artım varsa və bu getdikcə gəncləri və yeniyetmələri daha çox özünə cəlb edirsə onun qarşısının alınması yolunda profilaktik tədbirlərin görülməsi mütləqdir. Azərbaycan hökuməti narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizəni dövlət səviyyəsinə qaldıraraq narkotiklərlə mübarizə sahəsində qabaqcıl dünya təcrübəsinə əsaslanan kompleks tədbirləri ardıcıl olaraq sistemli şəkildə həyata keçirir.

Narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr

Bu gün bəşəriyyəti düşündürən, rahatsız edən ən ağırlı problemlərdən biri və ən başlıcası, cəmiyyətin ciddi bəlasına, xalqın, millətin təhlükə mənbəyinə çevrilən narkomaniyadır. Əlbəttə, başqa dövlətlərlə müqayisədə respublikamızda narkomaniya o qədər də dəhşətli şəkil almayıb. Ancaq yaddan çıxarmaq olmaz ki, narkomanlıq yoluxucu xəstəlikdir. HIV virusuna, QİÇS-ə aparan bir yol kimi, gizli şəkildə sürətlə yayılmaq xüsusiyyətlərinə malikdir. Yeniyetmə və gənclərinin narkomaniyaya qurşanması onların təhsildən yayınmasına, ictimai həyatdan uzaqlaşmasına, ətrafdakı insanlara daha çox cinayətkar simasının aşılmasına, ən əsası da sağlamlıqlarının zərbə altında qalmasına səbəb olur.

Bəzən həyətdə, küçədə, məktəbdə, işdə hətta bir narkomanın olması ətrafdakılara fəlakətli təsir göstərir. Çox vaxt narkotik qəbul etmək təklifi alan gəncin bu vasitələrin təhlükəliliyi haqqında informasiyaya malik olmaması, onun tərəfindən bu qorxunc və olduqca təhlükəli bəlanın başa düşülməməsi və təhlükəsinin lazımi dərəcədə qiymətləndirilməməsi şəraitində baş verir və bu dəhşətli vasitəyə ömürlük asılılıq yaranır. Gənc və yeniyetmələrin antinarkomaniya ruhunda tərbiyə olunması təkcə dövlətin üzərinə düşən məsuliyyət deyil. Bu məsuliyyətin mühüm bir hissəsi bütövlükdə cəmiyyətin, hər bir vətəndaşın, ictimai qurumların, kütləvi informasiya vasitələrinin (KİV), mədəni-maarif müəssisələrinin üzərinə düşür.

Bu sahədə kitabxanaların rolunu xüsusilə qeyd etmək lazımdır. Kitabxanaların narkomaniyaya qarşı apardığı təbliğat çox güclü vasitədir. Kitabxanalarda narkomaniya, narkobiznes və ona qarşı mübarizə mövzusunda tədbirlərin həyata keçiril-

məsi zamanı kütləvi işin üç: əyani, şifahi, mətbuat (çap) formasından istifadə etmək məqsəduyğundur.

Narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizə mövzusunda yeniyetmə və gənc oxucular arasında **mühazirələrin** keçirilməsi vacibdir. Bu zaman mövzunun adı elə seçilməlidir ki, oxucularda maraq oyatsın. Məsələn: “Ağ ölümə qarşı mübarizə et!”, “Zərərli vərdişlər və ondan törənən fəsadlar”, “Bəşəriyyətin düçar olduğu bəla“, “Gəlin, gələcəyimizi qoruyaq!”, “Narkomaniyanın genofondumuza gətirdiyi fəsadlar”, “Narkomaniya və acınacaqlı həyat” və s. Əgər kitabxananın saytı varsa, ilk növbədə bu “ağ bəla” haqqında ətraflı məlumat çatdırmaq məqsədilə saytda müxtəlif məlumat bazaları, video çarxlar, elektron nəşrlər, fotolar yerləşdirmək məqsəduyğundur olardı. Kitabxananın saytında keçiriləcək hər bir tədbir haqqında ətraflı məlumat verilməli, keçirilmə tarixi, saati, yeri göstərilməli, tədbirin adı, məqsədi, iştirakçıların, dəvət olunacaq qonaqların adları açıqlanmalı, istifadə ediləcək ədəbiyyatların siyahısı öz əksini tapmalıdır.

Mühazirə keçirilərkən onun hansı yaş qrupu üçün nəzərdə tutulduğu müəyyənləşdirilməlidir. Mühazirəçi mühazirənin əsas planını, mövzu üzrə ədəbiyyat mənbələrini, mühazirədə iştirak edəcək qonaqları əvvəlcədən müəyyən etməli, dəvətnamə və elan hazırlamalı, dəvətnamələr vaxtında ünvanlarına çatdırılmalı, hər hansı kinofilm, videoçarx, məlumat bazaları, elektron sərgilər, plakatlar və başqa əyani vasitələrin hazırlanması əvvəlcədən müəyyən edilməlidir. Bu zaman reklamdan da istifadə etmək olar. Bütün bunlar reklam vasitəsi ilə daha ətraflı işıqlandırılmalı və əhalinin nəzərinə çatdırılmalıdır. Bu da tədbirin geniş oxucu kütləsi arasında keçirilməsinə səbəb olar.

Tədbirdə icra hakimiyyəti, mədəniyyət şöbəsi, hüquq-mühafizə orqanı və rayon səhiyyə təşkilatının nümayəndələrinin iştirakı da məqsəduyğundur olardı. Mühazirədə yuxarı sinif şagirdlərinin, məktəbin müəllim kollektivinin, valideyn heyətinin

iştirakı da mütləqdir. Tədbir aparıcının giriş sözü ilə başlamalı, mühazirənin mövzusu elan edilməli, dəvət olunmuş qonaqlar təqdim edilməlidir. Sonra mühazirəçi 10-15 dəqiqəlik mühazirə ilə çıxış etməli, narkotik vasitələrin insan orqanizminə vurduğu zərərli təsirdən, onun törətdiyi ağır fəsadlardan, gənclərin sağlamlıq nəsil artırmaq qabiliyyətinə malik olmamalarından danışmalıdır. Əlaqədar təşkilatlardan dəvət olunmuş qonaqların mövzu ətrafında çıxışları, iştirakçıların yazılı formada verəcəkləri sualların onlar tərəfindən açıqlanması tədbirin təsir gücünü daha da artırmağa bilər. Yaxşı olardı ki, narkomaniyaya həsr olunmuş bütün tədbirlərdə oxucuların, gənc və yeniyetmələrin diqqəti narkotik qəbulunun son halına yönəldilsin. Onların başa düşəcəyi dildə söhbət aparılsın. Narkotikdən törənən acınacaqlı faciələrdən danışılın. Çünki, psixoloqların fikrincə narkomanlar heç vaxt bu kimi asılılıqlardan, sonrakı fəsadlardan öz yaşadıklarına danışmırlar. Tədbiri gənc rejissor Vasif Acalovun “Narkomaniyaya yox deyək!” layihəsi əsasında hazırladığı “Paranormal həyat” adlı qısametrajlı filminin nümayişi ilə bitirmək olar.

Kitabxanada narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizə ilə bağlı **söhbətlər** də keçirilə bilər. Məsələn, “Gəncləri narkomaniyaya doğru aparan yol”.

Tədbirin uğuru aparıcının savad və hazırlığından, onun müzakirəyə bütün oxucuları cəlb etmək bacarığından da asılıdır. Söhbətin keçirilməsində əsas məqsəd oxuculara ictimai-siyasi həyatda mürəkkəb, ziddiyyətli hadisələrə düzgün yanaşmaq, həyatın çətin anlarından düzgün baş çıxarmalarına köməklik göstərməkdir. Tədbir keçirilərkən oxucuların “ağ ölümün” zərərləri haqqında maariflənməsinə, narkomaniyaya səbəb olan amillər və ondan törənən fəsadların qabarıq şəkildə açıqlanmasına xüsusi fikir vermək lazımdır. Söhbəti narkomaniyaya aid qəzet və ya jurnal məqalələrinin oxunuşundan, mövzuya uyğun hər hansı bir sualın qoyuluşundan, kiçik bir söhbət-

dən, mövzu ilə əlaqədar video çarxın, sənədli filmlərin nümayişindən başlamaq olar. Söhbət zamanı aparıcı mövzuya dair bütün məsələləri əhatə etməli, aydın, yaddaqalan misallar, inandırıcı sübutlar göstərməlidir. Belə tədbirlərə hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarının, millət vəkiliyyətinin, səhiyyə işçilərinin, psixoloqların, narkomanlıqdan nicasat yolu tapmış şəxsin də cəlb edilməsi tədbirin lazımı şəkildə istiqamətləndirilməsində, gənc və yeniyetmələrdə narkomaniya sahəsində anlayışların düzgün formalaşmasında çox əhəmiyyətlidir.

Narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizəyə dair **oxucu konfranslarının** keçirilməsi də vacibdir. Bu zaman kitabxanaçı-aparıcı keçiriləcək konfransın adını, keçirildiyi mühit və şəraiti, çıxışları, dəvət olunmuş qonaqların siyahısını və mövzu ətrafında dolğun çıxışlarını, tədbir keçirildiyi ərəfədə istinad edəcəyi görkəmli şəxslərin kəlamlarını, maraqlı fakt və materiallardan nümunələri əvvəlcədən müəyyənləşdirməli və bütün bunlar qabaqcadan kitabxanaçı tərəfindən tərtib olunmuş planda öz əksini tapmalıdır. Kitabxanaçı, həmçinin, dəvətnamələr yazmağı, elan hazırlamağı da unutmamalıdır. Elanda keçiriləcək tədbirin tarixi, yeri, dəqiq saati göstərilməli, dəvətnamələr vaxtında lazımı ünvanlarına çatdırılmalıdır. Əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi bütün bunlar kitabxananın saytında vaxtında verilməlidir. Tədbir zamanı narkomaniyaya düşər olmuş insanların acınacaqlı aqibətlərini əks etdirən sənədli filmlərin nümayişini də təşkil etmək olar.

Narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizə mövzusunda **kitab icmalı** keçirərkən ilk növbədə mövzu ilə bağlı son dövrdə nəşr olunmuş müxtəlif tipli kitablar seçilməli, onların sərgisi təşkil olunmalıdır. Kitab icmalı keçirərkən hər kitaba geniş xarakteristika verilməlidir. Ona görə də icmala yalnız mövzu ilə bağlı bir və ya bir neçə kitab daxil edilir. Məsələn, “Gəlin, narkomaniyaya yox deyək!” mövzusunda kitab icmalı keçirmək olar. Bu zaman Natiq Rəsulzadənin son dövrdə nəşr olun-

muş “Kabuslar arasında” kitabının icmalını təşkil etmək olar. İcmalın əvvəlində mövzunun adı, məqsədi bildirilir. Bu prosesdə biblioqrafik təsvir, müəllif haqqında məlumat, kitabın məzmununu, onun keyfiyyətləri və nöqsanlarından yığcam danışılır, tərbiyəvi əhəmiyyəti qeyd olunur. Kitab icmalının planı, mətni işçilər və kitabxana işinə cəlb edilmiş fəallarla əvvəlcədən müzakirə edilməlidir. Kitab icmalı keçirərkən imkan daxilində müəllifin iştirakı da yerinə düşərdi. Kitabxanalar, həmçinin **yeni kitabların təqdimatını** da keçirə bilirlər. Kitabın təqdimat mərasimi aparıcının 3-5 dəqiqəlik giriş sözü ilə başlayır. O, tədbir iştirakçılarını salamlayaraq, təqdimatın məqsədi, kitabın mövzusunun aktuallığı, gənc nəslin tərbiyəsindəki rolundan bəhs edir. Aparıcı təqdim olunan kitabın ya özünü, ya da fotosəklini nümayiş etdirir. Texniki vasitələri olan kitabxanalarda proyektorun köməyi ilə ekranda kitabın elektron variantı da nümayiş etdirilə bilər. 10-15 dəqiqə ərzində kitabın kimlər üçün nəzərdə tutulduğu barədə danışılır, elektron variantda kitabın içindəkilər (mündəricatı) göstərilir. İştirakçılara kitabın yerləşdiyi İnternet ünvanları haqqında məlumat verilir. Bir neçə dəqiqə oxucularla dialoq aparılır. Kitabın əhəmiyyəti haqqında rəy və mülahizələr öyrənilir. Mövzuya uyğun suallar verilir. Sualların yazılı formada verilməsini də təşkil etmək lazımdır. Bu hal iştirakçıların fəallığının artmasına, tədbirdə sıxılmayaraq iştirak etməsinə, onu maraqlandıran suallara dolğun cavab tapmasına səbəb olar. Mərasimdə müəllifin iştirakı da çox vacibdir, çünki, ortaya çıxan bir çox sualları yalnız o cavablandırma bilər. Tədbir 5-10 dəqiqəlik son sözlə yekunlaşdırılır. Bu zaman kitabın əhəmiyyəti bir daha qeyd olunur, əldə olunma yolları haqqında məlumat verilir.

Kitabxanalar narkomaniya, narkobiznes və ona qarşı mübarizə mövzusu ilə bağlı öz tədbirlərini böyük auditoriyalarda: məktəblərdə, Gənclər mərkəzlərində, Peşə məktəblərində, liseylərdə, ali məktəblərdə təşkil edə bilsələr əhəmiyyəti daha

böyük olar. Məsələn: “Narkomaniyaya YOX deyək!” və ya “Yüksək mədəniyyətli gənclik uğrunda!” mövzusunda **mövzu gecəsi** keçirmək olar. Mövzu müəyyən olunduqdan sonra kitabxanaçı mövzu ilə yaxından tanış olmalı, sənədli materiallar, dəqiq faktlar əsasında tədbirin planını, ssenarisini tərtib etməlidir. Bu səpkidə tədbirin hazırlanması yaradıcılıq qabiliyyəti tələb edir. Təşkilatçı tədbirin əvvəlindən axırına kimi bütün elementləri (çıxış, rəy, qonaqlara söz vermə, səhnəciklər) ssenaridə əks etdirir. Tədbirin keçiriləcəyi yer, iştirakçıların yerləşdirilməsi, aparıcıların yeri, qonaqların qarşılınması, tədbir keçiriləcək yerin mövzuya uyğun bəzədilməsi əvvəlcədən dəqiqləşdirilir. Lazımi stend, sərgi, plakat, fotomontajlar əvvəlcədən planlı şəkildə hazırlanır. Gecə üçün təşkil olunmuş sərgidə mövzuya uyğun kitabların siyahısını da iştirakçılara təqdim etmək məqsədəuyğundur. Bu cür tədbirdə məktəbin özfəaliyyət dərnəyinin üzvlərinin, kitabxananın fəal oxucularının iştirakı ilə dramaturq Marat Haqverdiyevin “Məhəbbət, şeytan və ağ ölüm” əsərindən səhnəciklər göstərmək, şeir parçaları səsləndirmək, sənədli filmlərin nümayişini təşkil etmək olar. Tədbirin planı, ssenarisi hazırlanarkən fəal oxucuların fikirlərini də bilmək vacibdir.

Kitabxanada narkomaniya mövzusunda “**Sual-cavab gecəsi**” keçirərkən əvvəl mövzunun mahiyyətini, əhəmiyyətini açan kitablar seçilməli, gecənin keçiriləcəyi yeri və vaxtı göstərən elan hazırlanmalı, gecədə qoyulacaq suallar əvvəlcədən müəyyənləşdirilməlidir. Tədbirin məktəblilər arasında keçirilməsi daha məqsədəuyğun olardı. Sorğu keçirilərkən uşaqların yaş xüsusiyyətləri nəzərə alınmalıdır. Sualların qabaqcadan müəyyənləşdirilməsinə baxmayaraq, tədbir zamanı yeni sualların meydana çıxması istisna edilmir. Tədbirdə iştirakçıların suallarını yazılı şəkildə vermələrinə də şərait yaradılmalıdır. Bu onlara sıxılmayaraq maraqlandıqları suallara ətraflı cavab tapmalarına imkan verir. Qoyulan sualların əhatəli şəkildə işıqlan-

dırılmasını, müzakirəsini, cavablandırılmasını təmin etmək üçün hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşlarını, səhiyyə işçilərini, müəllim kollektivini, valideyn heyətini də tədbirə dəvət etmək çox yerinə düşərdi. Həmçinin, verilən suallara daha ətraflı cavab vermək üçün sual-cavab gecələrində əyani materiallardan, fotomontajlardan, kitab vitrin və sərgilərindən istifadə etmək, mövzu ilə bağlı ədəbiyyatları dinləyicilərə tövsiyə etmək çox vacibdir.

“Narkomaniya, gəncliyimiz və ondan törənən fəsadlar” mövzusunda keçirilən sual-cavab gecəsində aşağıdakı suallar ətrafında müzakirə aparmaq olar:

•Siz asudə vaxtınızı necə keçirirsiniz?

•Narkomaniya nədir və narkomanlara münasibətiniz necədir?

•Narkotiklərin xassələri, onun şəxsiyyətə və insan orqanizminə olan ziyanı haqqında nə bilirsiniz?

•Gəncləri cinayətə, pis vərdişlərə sövq edən nədir?

•Siz gələcəyinizi necə görmək istərdiniz?

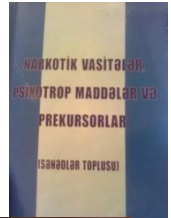
Sual-cavab gecəsi cavabların auditoriyanı nə dərəcədə qane etməsi, növbəti gecənin hansı mövzuya həsr olunması və nəhayət, aparıcının yekun sözləri ilə bitir. “Sual-cavab” gecəsində “Narkomaniya gənclərin düşər ola biləcəyi ən böyük fəlakətdir” adlı stendi də tədbir zamanı nəzərə çarpan yerdə təşkil etmək lazımdır. Nümunə olaraq aşağıda stendin forması təqdim edilmişdir:

Narkomaniya gənclərin düşər ola biləcəyi ən böyük fəlakətdir!

“İnsanların çoxunun dəyərini bilmədiyi iki şey vardır: sağlamlıqları və zamanları...”
Hz. Məhəmməd Peyğəmbər

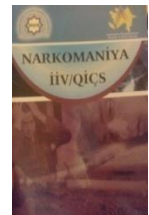
“İnsanın sağlamlığını qorumaq, onu fiziki əzablardan xilas etmək mühüm, xeyirxah işdir.”
Heydər Əliyev

Dünyanı, insanları fəlakətdən qoruyaq!!!

2011-ci ildə dünyada-210 mln. nəfər
Azərbaycanda-27 495 nəfər narkoman var.

Kitabxanalarda narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizə mövzusunda **vitrin, guşə və sərgilərin** də rəngarəng tərtibinə xüsusi fikir verilməli, fotomontajdan istifadə edilməli, seçilmiş hər bir kitab, şəkil, sitatlar dəqiqliklə müəyyənləşdirilməlidir. Fotomontaj fotosəkilin lazımlı hissəsini kəsib başqa şəkillərlə əlaqələndirmək imkanı verir. Bu da narkotik istifadəçilərinin əvvəlki və narkotikə aludə olduqdan sonrakı vəziyyətini əyani şəkildə əks etdirməyə imkan yaradar. Bu işi çox bacarıqla yerinə yetirmək lazımdır. Çünki, ən adi detal belə gənc və yeniyetmə oxucunun diqqətində düzgün çatdırılmalı, onu narkotikə, narkomanlara uymamağa səsləməlidir.

Kütləvi tədbirlərin ən təsirli formalarından biri **kitab sərgiləridir**. Bu mövzuda təşkil olunmuş sərgi bir oyanış, çağırış, ayıqlıq xarakteri daşmalı, maraqlı olmalı və kitabxananın elə bir yerində təşkil olunmalıdır ki, oxucuların diqqətindən yayınmasın və hər zaman onları düzgün həyat tərzi qurmağa, pis vərdişlərə uymamağa səsləsin. Kitabxanada “Dünyamızı narkomaniya bəlasından qoruyaq” adlı **sərgi** təşkil etmək olar. Sərgidə aşağıda təqdim etdiyimiz sitatlardan, adları verilmiş kitablardan, eləcə də qəzet və jurnal materiallarından, müxtəlif fotosəkillərdən, statistik məlumatlardan istifadə etmək olar.

Sitat:

...İnsanın sağlamlığını qorumaq, onu fiziki əzablardan xilas etmək mühüm, xeyirxah işdir.

Heydər Əliyev,
ümummilli lider

Sitat:

...Hər kəs pis iş gördükdən və ya (günah etməklə) özünə zülm etdikdən sonra Allahdan bağışlanmağını dilərsə, Allahın bağışlayan və mərhəmətli olduğunu görər!”

(Qurani-kərim, “Nisa” surəsi, ayə 110)

1. Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının dövriyyəsi haqqında: Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 28 iyun 2005-ci il [Mətn] //Narkotik vasitələr, psixotrop maddələr və prekursorlar: (Sənədlər toplusu).- Bakı, 2006.- S.7-31.

2. Allahverdiyeva, X. Narkomaniya təkcə iynə vurmaq deyil - həyat tərzidir [Mətn] /X.Allahverdiyeva //Qanun.- 1999.- №5-6.- S.116.

3. Əliyev, Q. Narkomaniya və narkotizmlə mübarizə problemləri [Mətn] /Q.Əliyev; elmi red. F.M.Cavadov; Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Məhkəmə Ekspertizası Kriminalistika və Kriminologiya Problemləri İnstitutu.- Bakı, 1999.- 122 s.

4. Həsənov, E. Gənclər arasında narkotizmin qarşısının alınması sahəsində daxili işlər orqanlarının fəaliyyəti [Mətn] /E.Həsənov.- Bakı: Sabah, 1993.- 203 s.

5. Həsənov, E. Narkotiklərlə bağlı cinayətlər [Mətn] /E.Həsənov.- Bakı: Azərneşr, 2000.- 128 s.

6. Qasımov, S. Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz daşınması ilə bağlı cinayətlərin istintaqı problemləri [Mətn] /S.Qasımov.- Bakı: Azərneşr, 2001.- 101 s.

7. Məmmədov, S. Narkotik cinayətkarlıq [Mətn] /S.Məmmədov.- Bakı, 2005.- 296 s.

8. Məmmədov, S. Narkotizmin cəmiyyətə bəzi təzahürləri [Mətn] /S.Məmmədov.- Bakı, 2004.- 200 s.

9. Narkotik sərxoşluq vaxtı narkomanın davranışının və xarici görkəminin səciyyəvi cəhətləri [Mətn]: narkomanlığa qarşı mübarizə hər bir polis əməkdaşının borcudur.- Bakı: Zaman, 2002.- 56 s.

10. Narkotik vasitələr, psixotrop maddələr və prekursorlar [Mətn]: (sənədlər toplusu).- Bakı: Hüquq ədəbiyyatı, 2003.- 224 s.

Narkomaniyaya dair sərgi təşkil edərkən şüarlardan da istifadə etmək olar: “Ağ Ölümə “YOX” Deyək!”, “Narkotiklərdən uzaq durun!”

Kitabxanalarda narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizə mövzusunda **guşələrin** də rəngarəng tərtibinə xüsusi fikir verilməlidir. Guşələr sərgiyə nisbətən daha geniş və əhatəli olmalıdır. Guşədə əlavə olaraq narkomaniya və narkobiznesə aid kartoteka, qəzet və jurnal materialları, tövsiyə ədəbiyyat siyahıları, mövzuya uyğun bir sıra sənədlər və şəkillər də öz əksini tapmalıdır. Guşələrin təşkil edilməsində əsas məqsəd mövzuya dair ədəbiyyat və sənədləri oxucuya asanlıqla axtarıb tapmaqda yardımçı olmaqdır.

Ümumiyyətlə, kitabxanaçı narkomaniyaya dair istənilən tədbir keçirərkən, ilk növbədə gənc və yeniyetmələrin diqqətini narkomaniyadan törənən ağır bəlalara yönəltməlidir. Onun ağır fəsadları, ailənin başına gələ biləcək müsibətlər və nəhayət, şəxsin öz taleyi, sonrakı işgəncəli həyatı bütün açıqlığı ilə oxucuların nəzərinə çatdırılmalıdır. Tədbirin keçirilməsinin başlıca məqsədi ondan ibarət olmalıdır ki, gənc və yeniyetmələr sonrakı faciəli həyatlarını bir neçə saatlıq həzzə qurban verməsinlər. Onlar bir neçə saatlıq sevincin arxasında necə böyük bir fəlakətin olduğunu heç vaxt unutmamalıdırlar.

NƏTİCƏ

Narkomanlığın və narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı cinayətlərin ölkəmizin iqtisadiyyatına, ictimai asayişə, insanların sağlamlığına, mənəviyyatına, psixologiyasına, intellektinə vurduğu ziyanı hesablamaq mümkün deyildir. Ölkəmizdə də narkotik istifadəçiləri mövcuddur və onlar mütəmadi olaraq hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən aşkar edilərək cinayət məsuliyyətinə cəlb edilirlər. Təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, son illər bu ticarətlə məşğul olanların sayı artmışdır.

Ölkəmizdə bu aktual problemin qarşısının alınması məqsədilə ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən vaxtilə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyev narkomanlığa və narkotik vəsitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizəni ümumdövlət vəzifəsi hesab edərək, müvafiq fərmanlar imzalamış və problemin həlli üçün keçirilən tədbirlər keyfiyyətcə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur.

Hal-hazırda da Azərbaycan dövləti daima ölkə ərazisində narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə uğurlar əldə etmək üçün bütün cavabdeh strukturların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsinin başlıca meyar olduğunu qeyd edir. O, daima ölkə ərazisində narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə uğurlar əldə etmək üçün bütün cavabdeh strukturların fəaliyyətinin əlaqələndirilməsinin başlıca meyar olduğunu bildirir, narkotik vəsitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizəni dövlət səviyyəsinə qaldıraraq narkotiklərlə mübarizə sahəsində qabaqcıl dünya təcrübəsinə əsaslanan kompleks tədbirləri ardıcıl olaraq sistemli şəkildə həyata keçirir.

Ümumiyyətlə, gənc və yeniyetmələri narkomaniyaya doğru çəkən daxili və xarici amillərdən əlavə, əsas aparıcı amillərdən biri yeniyetmə psixologiyasına xas olan xüsusiyyətlərdir: istək, liderlik, bütün yeniliklərlə maraqlanmaq. Bura gənclərin asudə vaxtlarının təşkili, onların məşğulluq səviyyəsi, işsizliklə

bağlı problemlər də daxildir. Ancaq narkomaniyaya aludə olmaq səbəbini yalnız sosial vəziyyətlə bağlamaq olmaz. Uşaqlıq yaşlarından başlayaraq təlim-tərbiyə işlərini düzgün şəkildə həyata keçirmək lazımdır ki, yeniyetməlik və gənclik dövründə bu cür hallarla qarşılaşmayasan. Təbliğat cəmiyyətdən gəlsə də bu ailələr səviyyəsində, məktəb səviyyəsində yetərincə aparılmalıdır. Məktəblərdə maarifləndirmə işləri lazımi səviyyədə təşkil olunmalı, asudə vaxtın səmərəli təşkilindən tutmuş insanın düzgün formalaşmasına qədər kompleks tədbirlər planı həyata keçirilməlidir. Lazım gəldikdə kitabxanalar bu mövzu ilə bağlı öz tədbirlərini böyük auditoriyalarda: məktəblərin, mədəniyyət şöbələrinin akt zallarında təşkil etməli, bütün yerli əhalini bu tədbirlərə cəlb etməlidir.

Narkomaniyaya qarşı mübarizədə ictimai təşkilat, mətbuat, mədəni-maarif orqanları və kitabxanalarla yanaşı, valideynlərin də rolu böyükdür. Onlar məktəb və kitabxanalarla sıx əlaqə saxlamalı, övladlarının tərbiyəsində yaxından iştirak etməlidirlər. Lazım gəldikdə valideynlərlə uşaqlar arasında bu cür mövzular açıqlanmalıdır. Ümumiyyətlə, yaxşı mənada uşaqları təhsillə elə yükləmək lazımdır ki, onların boş vaxtı qalmasın və başqa əyləncə axtarmaq niyyətinə düşməsinlər.

ƏLAVƏLƏR

Əlavə 1.

Narkomanlar üçün məhdudiyətlər qoyulmuş peşə növlərinin və vəzifələrin siyahısının təsdiq edilməsi haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI NAZİRLƏR KABINETİNİN QƏRARI

“Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi ilə mübarizə haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1999-cu il 4 avqust tarixli, 174 nömrəli Fərmanının icrasını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti qərara alır:

- 1.** Narkomanlar üçün məhdudiyətlər qoyulmuş peşə növlərinin və vəzifələrin siyahısı təsdiq edilsin (əlavə olunur).
- 2.** Bu qərar imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Azərbaycan Respublikasının Baş naziri **A.Rasizadə**
Bakı şəhəri, 15 mart 2000-ci il №47

**Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin
2000-ci il 15 mart tarixli, 47 nömrəli qərarına
ƏLAVƏ**

**Narkomanlar üçün məhdudiyyətlər qoyulmuş peşə
növlərinin və vəzifələrin
Siyahısı**

1. Dərman preparatlarının, narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin, prekursorların tədqiqatı, istehsalı, qablaşdırılması, tətbiqi, saxlanması və satışı prosesində iştirak edən idarə, müəssisə və təşkilatlarda bütün peşə və vəzifələr üzrə işçilər.

2. Təcili yardım stansiyalarının həkimləri, tibb müəssisələrində anestezioloq-reanimatoloqlar, onkoloqlar və s. işçilər (bilavasitə narkotik maddələrin istifadə edilməsi və məsləhət görülməsi ilə əlaqədar olan tibb işçiləri).

3. Bütün tədris-tərbiyə müəssisələrinin işçiləri.

4. Uşaq və yeniyetmələrin (mövsümi) sağlamlıq müəssisələrinin işçiləri, məktəbdənkənar müəssisələrin işçiləri.

5. Məktəbəqədər uşaq müəssisələrinin işçiləri.

6. İstehsalatda texniki təhlükəsizliyin təmin edilməsində çalışan işçilər.

7. Xüsusi rabitə şəbəkəsinin işçiləri.

8. Hərbiləşdirilmiş mühafizə xidmətlərində bütün peşə növlərinin işçiləri.

9. Silah və sursatın daşınmasına, tətbiq edilməsinə və saxlanmasına icazəsi olan işçilər.

10. Müdafiə, təhlükəsizlik, məhkəmə və hüquq mühafizə orqanlarının işçiləri.

11. Bütün müəssisələrdə və bank sistemində xəzinə müdirləri, xəzinədarlar və nəğd pul əməliyyatlarında məşğul olan mühasib və nəzarətçilər.

12. İnkassatorlar.

13. Qaz xilasətmə xidməti, açıq qaz və neft fəvvarələrinin qarşısının alınması və aradan qaldırılması üzrə dağ, dağxilasətmə komandaları, yanğından mühafizə xidməti işçiləri.

14. Neft-qaz sənayesi müəssisələrində bilavasitə istehsalat prosesi ilə bağlı bütün növ peşə və vəzifələr üzrə işçilər.

15. 127 V və daha yüksək gərginlikli qurğulara xidmət göstərən, operativ dəyişmələr edən növbətçi heyət, həmin elektrik qurğularında sazlama, quraşdırma və yüksək gərginlik altında sınaqlar və iş aparən heyət.

16. İqtisadiyyatın bütün sahələri üzrə dispetçerlər.

17. Partlayıcı maddələr tətbiq olunan, partlayış və yanğın təhlükəsi olan istehsalat sahələrində məşğul olan bütün işçilər.

18. Nəqliyyatın bütün növlərini idarə edən işçilər, o cümlədən müəssisədaxili hərəkət ilə bilavasitə əlaqədar olan işçilər (avtoyükləyicilərin, elektrokarların sürücüləri, nizamlayıcılar).

Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının dövriyyəsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu

Bu qanun narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının dövriyyəsi ilə əlaqədar yaranan ictimai münasibətləri tənzimləyir, bu sahədə dövlət orqanlarının, fiziki və hüquqi şəxslərin hüquq və vəzifələrini müəyyən edir.

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 28 iyun 2005-ci il

Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqramın (2007-2012-ci illər) təsdiq edilməsi barədə

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN
SƏRƏNCAMI**

1.Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqram (2007-2012-ci illər) təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2.Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqramın (2007-2012-ci illər) həyata keçirilməsinə nəzarət Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasına həvalə olunsun.

3.Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasına tapşırılsın ki, Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqramın (2007-2012-ci illər) yerinə yetirilməsi ilə əlaqədar görülən işlərin vəziyyətini təhlil etsin və bu barədə hər il Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat təqdim etsin.

4.Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

5.Bu Sərəncam dərc edildiyi gündən qüvvəyə minir.

İlham Əliyev,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Bakı şəhəri,
28 iyun 2007-ci il № 2271

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI

Rəsmi sənədlər

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının narkotik vasitələr haqqında vahid konvensiyasına qoşulmaq barədə: Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 1 dekabr 1998-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 1999.- 3 yanvar.- S.1.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının narkotiklərə nəzarət üzrə beynəlxalq proqramının Yaxın və Orta Şərqdə narkotik vasitələrin dövriyyəsinə nəzarət üzrə yardımçı komissiyasının Bakı şəhərində keçiriləcək 32-ci sessiyasının təşkili haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 23 avqust 1996-cı il [Mətn] //Xalq qəzeti.- 1996.- 24 avqust.- S.1.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının psixotrop vasitələr haqqında konvensiyasına qoşulmaq barədə: Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 1 dekabr 1998-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 1999.- 3 yanvar.- S.1.

Narkoloji xidmət və nəzarət haqqında: Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 29 iyun 2001-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2001.- №9.- S.2013-2026.

Narkoloji xidmət və nəzarət haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununun tətbiq edilməsi barədə: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 17 sentyabr 2001-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 2001.- 19 sentyabr.- S.1.

Narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə üzrə Dövlət komissiyasının bəzi məsələləri haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 17 iyun 1999-cu il [Mətn] //Azərbaycan.- 1999.- 18 iyun.- S.1.

Narkomanlığa və narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı tədbirlər haqqında: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı, 26 avqust 1996-cı il [Mətn] //Azərbaycan.- 1996.- 27 avqust.- S.1.

Narkotik maddələrin qəbul edilməsi və narkotik maddələrin qeyri-qanuni dövriyyəsi ilə mübarizədə əməkdaşlıq haqqında parsial sazişə Azərbaycan Respublikasının qoşulması barədə: Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 16 fevral 2001-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 2001.- 1 aprel.- S.1.

Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi haqqında: Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 28 iyun 2005-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 2005.- 23 avqust.- S.2.

Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi ilə mübarizə haqqında: Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 18 iyun 1999-cu il [Mətn] //Azərbaycan.- 1999.- 19 iyun.- S.1.

Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və prekursorların qanunsuz dövriyyəsi ilə mübarizə haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi ilə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavələr edilməsi barədə: Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 12 oktyabr 2001-ci il [Mətn] //Azərbaycan.- 2001.- 1 dekabr.- S.1-2.

Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqram (2007-2012-ci illər): Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 28 iyun tarixli 2271 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2007.- №6.- S.1813-1821.

Narkotik vasitələrin, psixotrop maddələrin və onların prekursorlarının qanunsuz dövriyyəsi və narkomanlığın yayılması ilə mübarizə üzrə Proqramın (2007-2012-ci illər) təsdiq edilməsi barədə: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı, 28 iyun 2007-ci il [Mətn] //Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu.- 2007.- №6.- S.1813.

Kitablar

Azərbaycanda narkotik vəziyyət [Mətn]: sosioloji tədqiqatların nəticələri əsasında /elmi red. E.Həsənov; “Antinarkotizm” beynəlxalq elmi-analitik mərkəz.-Bakı: Azərnəşr, 2000.- 80 s.

Azərbaycanda narkotik vəziyyət [Mətn]: sosioloji tədqiqatların nəticələri əsasında.- Bakı: Azərnəşr, 2001.- 92 s.

Cavadov, F. Narkomaniya və narkotizm [Mətn] /F.Cavadov, Y.Abdullayev.- Bakı: Ulu, 2004.- 296 s.

Əliyev, Q. Narkomaniya və narkotizmlə mübarizə problemləri [Mətn] /Q.Əliyev; elmi red. F.M.Cavadov; Azərbaycan Elmi-Tədqiqat Məhkəmə Ekspertizası Kriminalistika və Kriminologiya Problemləri İnstitutu.- Bakı, 1999.- 122 s.

Həsənov, E. Azərbaycanın dövlət və hüququnun əsasları [Mətn]: dərslik /E.Həsənov; elmi red. F.Səməndərov.- Bakı: Azərnəşr, 2009.- 528 s.

Həsənov, E. Gənclər arasında narkotizmin qarşısının alınması sahəsində daxili işlər orqanlarının fəaliyyəti [Mətn] /E.Həsənov.- Bakı: Sabah, 1993.- 203 s.

Həsənov, E. Narkotik cinayətkarlıq və Avropa İttifaqında onunla mübarizə [Mətn]: dərs vəsaiti /E.Həsənov.- Bakı: Azərnəşr, 2006.- 132 s.

Həsənov, E. Narkotiklərlə bağlı cinayətlər [Mətn] /E.Həsənov.- Bakı: Azərnəşr, 2000.- 128 s.

Həsənov, E. Narkotizm: Meyllər və aradan qaldırma tədbirləri [Mətn] /E.Həsənov.- Bakı: Azərnəşr, 1999.- 244 s.

Qasımov, S. Narkotik vasitələrin və psixotrop maddələrin qanunsuz daşınması ilə bağlı cinayətlərin istintaqı problemləri [Mətn] /S.Qasımov.- Bakı: Azərnəşr, 2001.- 101 s.

Qəşəmoğlu, Ə. Sosioloji araşdırmalar apararlara kömək [Mətn] /Ə.Qəşəmoğlu.- Bakı: Sabah, 2001.- 115 s.

Məmmədov, S. Narkotizmin cəmiyyətdə bəzi təzahürləri [Mətn] /S.Məmmədov.- Bakı, 2004.- 200 s.

Məmmədov, S. Narkotik cinayətkarlıq [Mətn] /S.Məmmədov.- Bakı, 2005.- 296 s.

Məmmədov, S. Narkotik cinayətkarlığın cəmiyyətdə təzahürləri və onlara qarşı mübarizənin cinayət prosessual qanunvericiliyi yolu ilə aparılmasının problemləri [Mətn]: hüquq elm. nam. alimlik dər. almaq üçün təq. ol. dis.: 12.00.09- Cinayət prosesi, kriminalistika və məhkəmə ekspertizası; əməliyyat-axtarış fəaliyyəti /S.S.Məmmədov.- Bakı, 2006.- 177 s.

Məmmədov, S. Narkotik cinayətkarlıqların təzahürləri və onlara qarşı mübarizənin problemləri [Mətn]: cinayət-prosessual aspektlər /S.Məmmədov.- Bakı: ADPU, 2005.- 208 s.

Nağıyev, R. Uyuşdurucu-süni cənnətin cəhənnəm odu [Mətn] /R.Nağıyev.- Bakı: Nurlan, 2005.- 200 s.

Narkomaniya HIV/QİÇS [Mətn] /tərt.ed. İ.Əsədli.- Bakı: Müəllim, 2009.- 39 s.

Narkotik sərxoşluq vaxtı narkomanın davranışının və xarici görkəminin səciyyəvi cəhətləri. Narkomanlığa qarşı mübarizə hər bir polis əməkdaşının borcudur [Mətn].- Bakı: Zaman, 2002.- 56 s.

Narkotik vasitələr, psixotrop maddələr və prekursorlar [Mətn]: (sənədlər toplusu).- Bakı: Hüquq ədəbiyyatı, 2003.- 224 s.

Zahidov, B. Azərbaycanda narkotizmlə və narkobizneslə mübarizənin aktual problemləri [Mətn]: hüquq elm. dokt. alimlik dərəcə. alm. üçün təq. edil. diss. 12.00.08- Cinayət hüququ və krim.: cəza-icra hüququ ixtisası üzrə /B.Zahidov.- Bakı, 2005.- 501 s.

Zahidov, B. Narkotizm və narkobiznes: Kriminalologiya məsələləri [Mətn] /B.Zahidov.- Bakı: Universitet nəşriyyatı, 2004.- 312 s.

* * *

Allahverdiyeva, X. Narkomaniya təkcə iynə vurmaq deyil - həyat tərzidir [Mətn] /X.Allahverdiyeva //Qanun.- 1999.- №5-6.- S.116.

Bakıda “Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizə” mövzusunda beynəlxalq konfrans işə başlamışdır [Mətn] //Azərbaycan.- 2011.- 18 oktyabr.- S.4.

Cabbarlı, A. “Ağ ölüm” ağ bayraq qaldıracaqmı? [Mətn]: Bu dilemmanın qarşısında aciz qalmamağın yeganə yolu cavabdeh strukturların beynəlxalq qurumlarla səmərəli əməkdaşlığından keçir /A.Cabbarlı //Azərbaycan.- 2008.- 18 sentyabr.- S.7.

Cabbarlı, A. “Ağ ölüm”ə qarşı mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın intensivləşdirilməsi mühüm amildir [Mətn]: Azərbaycan Respublikası Narkomanlığa və Narkotik Vasitələrin Qanunsuz Dövriyyəsinə Qarşı Mübarizə üzrə Dövlət Komissiyasının iyulun 28-də keçirilən iclasında müvafiq qurumların birgə söyləri də zəruri şərt kimi dəyərləndirilmişdir /A.Cabbarlı //Azərbaycan.- 2009.- 29 iyul.- S.3.

Əliyev, T. Azərbaycanda narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizə beynəlxalq tələblər səviyyəsində aparılır [Mətn] /T.Əliyev //Xalq qəzeti.- 2009.- 1 iyul.- S.4.

İsmayılbəyli, S. Bəşəriyyətin narkomaniya problemi:: Azərbaycan da bu problemdən əziyyət çəkən ölkələr sırasındadır [Mətn] /S.İsmayılbəyli //Olaylar.- 2011.- 8 sentyabr.- S.11.

Nigar. “Azərbaycanın narkotiklərin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı mübarizədə gördüyü işləri yüksək qiymətləndiririk” [Mətn] /Nigar //Palitra.- 2011.- 18 oktyabr.- S.6.

Rus dilində

Габиани, А. На краю пропасти: наркомания и наркоманы [Текст] /А.Габиани.- М.: Камприток, 1990.- 288 с.

Гасанов, Э. Борьба с наркотической преступностью. Международный и сравнительно-правовые аспекты [Текст] /Э.Гасанов.- М.: Юринфор, 2000.

Драган, Г. Наркомания и наркобизнес [Текст] /Г.Драган, Б.Калачаев.- М.: Знания, 1998.- 178 с.

Иванов, С. Криминологическая политика РФ и организованная преступность. Современная преступность: состояние, тенденции, средства преодоления [Текст]: материалы конф. /С.Иванов.- Екатеринбург, 1999.- 409 с.

Калачаев, Б. Натиск наркотиков повсюду и как с ней бороться? [Текст] /Б.Калачаев.- М.: Знание, 1999.- 126 с.

Карпец, И. Преступления международного характера [Текст] /И.Карпец.- М., Юрид.лит., 1979.- 264 с.

Курченко, В. Противодействие незаконному обороту наркотических средств и психотропных веществ [Текст] /В.Курченко.- Санкт-Петербург: Юридический центр пресс, 2003.- 427 с.

Майоров, А. Наркотики: преступность и преступления [Текст] /А.Майоров, В.Малинин.- Санкт-Петербург, Юридический центр Пресс, 2002.- 219 с.

Предупреждение организованной и коррупционной преступности средствами различных отраслей права [Текст] /под ред. В.Лунева.- М.: Феликс, 2002.- 244 с.

Прохорова, М. Наркотизм [Текст] /М.Прохорова.- Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002.- 284 с.

Сибряков, С. Ребенок в опасности: как предупредить воду: наркомания, пьянства, насилие, преступность... [Текст] /С.Сибряков.- М.: Юридический центр Пресс, 2002.- 112 с.

İnternetdə

www.anspress.com.

www.az.trend.az.

www.az.wikipedia.org

www.civil-soc.org

www.hafta-ichi.com

www.healthalliance.az.

www.infanderqisi.com.

www.mia.gov.az.

www.mfa.gov.az

www.reliablefuture.org.

www.sia.az.

www.sulesy.org.aze.

www.trend.az.

Mündəricat

Giriş.....	3
Narkomaniya haqqında ümumi anlayış.....	5
Azərbaycan Respublikasının narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə həyata keçirdiyi tədbirlər	9
Narkomaniya və narkobiznesə qarşı mübarizədə kitabxanaların qarşısında duran vəzifələr	15
Nəticə	26
Əlavələr	28
Ədəbiyyat siyahısı	33

Narkomaniya, narkobiznes və ona qarşı mübarizədə kitabxanaların rolu

(metodik vəsait)

Nəşriyyat redaktoru: *Mehriban Cəfərova*

Korrektor: *Adilə Qocayeva*

Ünvan: AZ-1000 Bakı ş., Xaqani küç. 29

E-mail: contact@anl.az

URL: www.anl.az

M.F.Axundov adına Azərbaycan Milli Kitabxanasının mətbəəsində ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

Sifariş: 18

Çapa imzalanmışdır: 1.05.2012

Tirajı: 200

Pulsuz